

Banatul Literar

PROPRIETAR-FONDATOR
LUCIAN COSTIN

Revistă literară

REDACTOR
GH. LICĂ-OLT

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Caransebeș — Lucian Costin

Apare sub conducerea unui comitet

Abonament anual lei 100, Autorități lei 200
IN STRĂINĂTATE PREȚUL DUBLU
Se primesc numai articole semnate, iar manuscrisele nu se înapoiază
Locul de judecată Caransebeș

Banatul

Figurine literare bănățene

Departate sunt, departate acele vremuri,
Când aquile romane și brațe de legionar
Duceau avântul Romei pe-aci pe-al Daciei hotar
Si vrajba biruinței și numele unui Cezar;
Când șoimii dela Tibru treceau cântând prin văi
Cu-al Romei vis pe buze, și gloria pe nouă căi.
Din graiul lor, copii, ființă atuncia am luat,
Iar inima-mi romană bătea vioaie 'ntâiașdat'.
Departate sunt acele vremi, dar totuși cât de-aproape,
Și cât de-adânc abisul, ce-a vrut să le îngroape!
Din pieptul meu a răsărit atâta floare!
Timișul și Carașul pe sinu-mi se jucau zglobii
In grăitoare unde zimbând prin larguri de câmpii
Ducând povestea 'n lume, ei cei mai dragi ai mei copii.
Văiașu atuncia codrii de-un cântec nov, romen și sfânt,
Râdea în soare glia, al veteranilor pământ.
Pășia atât de mândru pe-a viitorului cărâri,
Grăia nădejdea'n mine... ca un ecou în depărtări...
Grădina mea era tot floare și lumină,
Și fruntea mea era atât de albă și senină!
Deodată semne, nouri se arată!
Un glas la Miazănoapte, un glas grozav de uragan
Lung uruie'n adâncuri svârlind Viața 'ntr'un morman
In fund de văi și codrii — din glia moșului Traian
Iar Dunărea bătrână tot munți de valuri ridica
Furtunii să-i arunce, ce soarele-l amenința;
Timișul și Carașul abia gemeau de după stânci,
Când ochii mei ardeau în haosul de nopți adânci;
Când mama, mama Roma murea în desnădejde,
Când sufletu-mi l-aprinse doară ultima nădejde
Dar iată după sutele de veacuri
Prin noaptea grea de neguri răzbate o rază 'n cetișor,
Și soarele mai chipeș pe ceruri urcă 'nvingător,
Iar uraganul pierde..., el moare 'n umbra vremilor.
O mână de departe... atât de blândă 'mi face semn...
Când pieptu-mi se deschise... robit de-al ei măreț îndemn...
E mâna Ta, o mamă, Românie ce m'ai plâns...
O mamă, al Tău eu sunt, căci Tu la pieptul Tău m'ai
strâns,
Privește-mă, eu sunt Banatul, ce sorb a Ta lumină
Și'nvăț de-atâtea veacuri ce mândră-i Ginta cea latină!

LUCIAN COSTIN.

Mama

Nu vreau să cred că te-ai dus demult
Că, trupul tău drag, e un pumn de lut.
...In drumurile mele, te simt mereu alături,
Șoptindu-mi cu blândețe, dragoste și sfaturi.

Printre plopi ce-și lasă crengi baldachine,
Stau strajă gândurile mele, alături de tine.
Privesc crucea, ce stă ca o dovadă
Că ești tu acolo, portretul vechiu din ramă.

...Nu plâng cu vântul, ce șueră pustiu
Răscolesc trecutul, în neantul suriu.
Văd căzând atuncia, stropii amintirei de pe
icoană.

In potirul sfânt, al dragostei de mamă.

Suceava

Salustia Tr. Bona

Am afirmat de atâtea ori în cadrele tribunei noastre literare, că am pus în această provincie bazele unui nou duh literar cu efervescențele inerente vremurilor de astăzi. Dela un gen literar la altul am căutat cu lumina talentele, că ar fi sub forma de debut sau nu, e indiferent: talent să fie. Printr'un proces literar nostru generis am enunțat principiul încurajării și al selecționii.

Pela portalul tribunei noastre au apărut în luminișul muncii literare energii, ce promiteau... și astfel începutul se făcuse cu un mănunchiu de tineri din noua generație, căreia i-am acordat latitudinea creației și a manifestății sub ochii noștri diriguitori. Aplicându-i fiecăruia ce pretinde estetica și adevărata artă literară... nu mică ni-a fost mirarea, că *dura lex artis* e prea dură pentru acești tineri, cari au dispărut pe ușițe, fiecare cum putea și încotro putea cu groaza în sine de frica maestrului pretențios. Și rând pe rând ne-am pomenit, că apare unul câte unul în colțișoarele literare ale unei prese cotidiene și necotidiene pe trambuline zise literare. Rătăcind ca oile, i-am văzut din nou desorientați, nematurii în vre-o școală literară serioasă. Câteva mostre să ilustreze umilele figurine literare.

A. Poezia.

Intr'un oareșcare ciclu de poezii tomnatece, cu unele metafore reușite, am dat și de curiozități ca acestea:

„Departate-un vârf înalt de munte
Ce 'nchide zărilor pârliazul
Imi pare pusă peste frunte
Căciula lui Mihai Viteazul
(V. Volbură)

Și apoi: „Poeziile lui Ada Crin s'ar asemăna cu niște floricele rare — am putea spune — ce le smulgi din măracini și punându-le la butonieră, pleci în calea destinului tău, cu mirosul lor, cu frumuseța lor și cu jocul de lumini ce-ți stăruie în priviri etc. E vorba de un de-

butant oareșcare Ada C., ce a răsărit pe firmamentul preținșilor literați timișoreni, care și-a oferit cititorilor „floricelele“ d-lui critic de anvergură At, Ch.

...Ori nouă ni trebuie *flori și numai flori*... nu ochesele și floricele de titirezi. („In jocul lui de titirez“ — poezie Pământul).

Mania antologiei în lirica bănățeană

M'am mirat de fenomenul acesta și dorim ca să ni facem datoria la timp

spre a semnala un neajuns mare în sinul generației de astăzi a publiciștilor bănățeni. Oamenii nechiemați, ce seamănă o poezie-două delacutare puiandru în lărică, se aruncă în valurile antologiilor răsuflete și nechemate a stabili valoarea scrisului în poezie. Numai decanii (literați) dotați cu discernământ literar sunt chemați a valorifica. Fiecare trebuie să aștepte vremea sa. Antologie înseamnă altceva... nu comercializare, ci perspec-

Continuare în pag. 2-a

CICLUL I Chemarea *)

5

O lămpide 'nserare ție-ți coasă
Din razele de lună haină nouă
Impodobită cu scilpiri de rouă,
Să fi neprețuita mea mireasă.

Un ingeraș zglobiu, cu amândouă
Aripele de vis, încet se lasă
Din înălțimi peste săraca-mi casă
Să ne vestească fericirea nouă...

Și după el mai vine-un stol de ingeri
In fâlfâiri de aripă ușoară
Cunună scumpă să-ți aducă 'n dar.

Și cerul știe sufletul—comoară...
— In timp ce-adoarme înoptatul clar
Să intri tu în templu 'ntâia oară...

6

Nu, nu se poate să nu vii, nu.. nu!
Cu buzele amurg îmbujorat,
Cu părul negru, codru înnoptat,
Cu ochii, sfredel pentru abis, tu... tu...

Domniță peste larg voveodată
In tine-o ciobăniță concrescu,
Din tine neamul meu valah născu
Mulți împărați din Dragoș-Impărat...

Carminul de amurg al buzelor,
Un fluture cu aripe de pară
Ori sânge-aprins pe lemnul sfintei cruci,

Și sâni, muguriri de primăvară,
Prinosul dragostei, să mi-i aduci
Pe tava pieptului, băuță rară.

Grigore Bugărin

*) Din vol. „Cântarea Dragostei“.

PRINȚESA FARA NUME

(Fragment din Inel-Irinel..)

V'aduceți aminte, boeri Dvs., de povestea nenorocitului fecior de împărat Inel Irinel, fiul lui Craiu Langer, care răpise pe frumoasa Domnița, Iconița, fiica lui Aur Impărat, surghinuit de soarte în inima codrului, într'o poaică cu mesteceni. Și n'aștă uitat de bună seamă sfârșitul trist al acestei Domnițe, cum logodită cu cel dintâiu inel de aur depe vremurile acelea, se întorsese'n codru la părinții ei, fugind din închisoarea, în care o aruncase răzbușorul lui Craiu Sânger. Cum nu-i mai găsisse la locul unde-i lăsase; nici colibioara lor umbrăta atâția ani de crengi tremurătoare de mesteceni. Cum varșă atunci lacrimi fierbinți pe locul unde o minune Dumnezeu-iască scufundase toate'n pământ și unde în locul sufletelor părintești se stărniră două izvoare îmbinate ntr'o fântânișă... Și cum din aceste lacrimi, Dumnezeu făcu flori înlăcrămate, mărgăritărele, iar în chipul ei de mucenică, în clipa când vru să îmbrățișeze mesteacănul ce străjuise căsuța lor, îl lipi de coaja albă a copacului, ca de pânza unui zugrav și rămase acolo pe veci...

În fântânișă curgea apă vrăjtită, cu putere vindecătoare și mii și mii de bolnavi veniau an de an, cu deosebire pe vremea când infloreau lăcrămișoarele fermecate și stropindu-se cu apă, se închinau la icoana fecioarei de împărat, care cu vremea se-mână tot mai mult cu chipul sfinteii Maici a Domnului.

Chiar Inel-Irinel, logodnicul Iconiței, venea în fiecare an, scăpând de acasă sub cuvânt că merge la vânatoare, în poenița cu apa și icoana fermecată.

Venea pe calul Fulger al lui Aur Impărat, întovărășit de câinele Căprior, al Iconiței, care se luase pe vremuri după ea și se'atorse cu ea'n poenița.

Nu se uita nici în dreapta, nici în stânga, nu grăia nimănu-i nici o vorbă, ci se 'nchidea'n sine, în gândul lui umbră de durere și sufletul lui sfâșiat.

Rupea un fir de mărgăritărel și-l ducea la inimă, îl săruta, și se uita lung, lung la chipul scumpei lui logodnice, și înfigea firul în scoarța albă a mesteacănului. Apoi cu pieptul innecat de suspine și ochii uzi de mărgăritărelul durerii nepotolite, cobora încet, la izvorul din vale, unde răpise pe Iconița și fugise cu ea pe cal până acasă.

Acolo jos, la izvor, stătea aplecat deasupra oglinzii limpede ca și cum ar fi căutat icoana vie, tremurătoare, zămbitoare a Iconiței, așa cum o zărise el, stând visătoare 'n clipa răpirii, cu buzele roșii ca smeura și ochii negri, cum nu mai văzuse vreodată.

Apoi tăcutul fecior de împărat urca pe calul Fulger și dându-i pinteni zbură sălbatec pe cărările munților, ca atunci când jinea strâns la pieptul lui de zale pe Domnița leșinată.

Lumea sta smirnă în preajma lui Inel-Irinel și cei tineri uitându-se cu băgare de seamă la

ceea ce făcea el, își luaseră obișnuit și slujnice; ba chiar celui să facă și ei aidoma cu firul de lăcrămișoară.

— Alină suferința inimii, își spuneau ei și vorba trecea dela om la om, ca vântul lin al serii dela creangă la creangă.

Dar pentru că nu toate firele aveau loc lângă icoană, ei le așezau ca un prinos la picioarele capacului, sub iconiță.

Celor orbi li se ducea firul de mărgăritărel la ochi; celor ologi li se atingeau degetele bolnave. Și îndurarea Celui de Sus făcea, că toți simțeau o alinare, o însănoțire și plecau acasă cu mulțumirea'n suflet.

Ba mila dumnezeiască mergea așa de departe, că firele de mărgăritărel nici odată nu erau mai puține decât bolnavii veniți de departe, căci infloreau toată vara în vetre dese, țesute parcă într'adins de o mână îndurătoare; așa că nimeni nu se depărta din poenița fără a fi rupt firul înlăcrămat și a-l fi muiat în apa fermecată.

Se dusese vestea despre minunea asta peste mări și țări, și veniau gloatele ca albinele la stup; ba unii cu dare de mână și cu tragere de inimă zăboviau chiar mai multe zile în preajma locului, cu merinde de acasă; femei, copii, bătrâni, care după cum suferea de vre-un necaz.

Focuri de vreascuri s'aprindeau pe inserate și'n jurul flăcării ce pălpăia până 'n zori, se răndosiau roată trudiți, să-și plece capul în iarba moale și înmiresmată a poeniței. Iar la căpătâiul somnului lor străjuia luna ca pe vremea lui Aur Impărat și din icoană zâmbea blând chipul de mucenică al fiicei lui.

Trecură 7 ani și 7 luni dela trista întâmplare și Inel Irinel era acum împărat, căci bunul Dumnezeu se îndurase și scăpase țara și lumea de năpraznicul Craiu Sânger, cel inecat în sânge și păcate.

Venea acum în poenița cu alaiu mare domnesc, cum se cuvine unui stăpânitor, cu ghinere în zale și coifuri strălucitoare, cu bețeri în strae scumpe, cu copii de casă, cu câinii de vânatoare, căci acum nu-l mai oprea nimeni și nimic să vie și după ce i se dura cortul în lafa icoanei, la marginea poeniței ca să rămăje loc destul pentru umbrelul mulțimii, aștepta să iasă luna, să arginteze creștetul mestecenilor, apoi se lăsa 'n voia gândurilor și visurilor, la ușa cortului, până noaptea târziu.

Nici atunci nu-și prea întorcea capul să vadă pe cineva din cei veniți spre tămăduire; căci îi știa pe toți acești oameni cu dureri în piept și 'n oase și la ce să-i mai turbure și cu privirea lui.

Dar iată că'ntr'o zi, deabia sosit și cuibărit în cort, zări pe partea cealaltă a poeniței un alt cort, o minune albastră de mătase, care lucea în soare ca o fâșie de cer sfâșiată de vânt și căzută pe pământ. În jurul cortului băgă de seamă o mișcare neobișnuită: slujbași domnești ca ai lui; femei învelite'n haine

un păr alb, care-și purta de colo până colo penele de zăpadă, cu coada firată'n soare.

— Al cui e cortul acela și cine se află în el? întrebă pe cel mai de aproape boier din preajma sa.

— Nu știu, Măria Ta, că până acum n'am zărit pe stăpân. Dar vom cerceta, cu voia Măriei Tale.

— Nu este nevoie, răspunse ursuz Inel-Irinel și dorința lui de a ști se stinse într'o clipită.

De când luase obiceiul să rămână câteva zile în poenița, în fiecare dimineață când răsărea soarele, se ducea la icoană, rupea firul de mărgăritărel și făcea cu el, ceea ce dorul lui de alinare îl știa să facă.

Atunci lumea care aștepta se înșira frumos în coadă, și rând pe rând, ca la săntul mir, trecea fiecare cu durerea lui, sprijinit pe nădejdea lecurii.

Inel Irinel se îndrepta apoi spre izvorul din vale, unde lumea nu-l urma, căci n'avea nici un rost și nici o noimă.

Iată, că mânezi dimineața după ce băgase în seamă costul cel albastru, când soarele își trimitea încă rar sulțele de foc prin văzduh, când Irinel se înfățișa la icoană, simți în spatele lui o mireasmă dulce, necunoscută până atunci și o suflare dulce, necunoscută până atunci și o suflare caldă, ca de soare primăvara.

Nu întorsese capul decât după ce isprăvi cu firul de mărgăritărel, și atunci deabia de aruncă pieziș ochii să vadă cine urma după el. Dar inima îi stete'n loc. O vedenie de zână din povești înfășurată din creștet până'n tălpi în văluri, albastre ca zorelele, subțiri de se zăreau brațele dalbe, sâni învolburăți, părul ca grăunțele de aur și ochii nemai-pomeniți de frumoși, se înfățișă lângă el.

Inel Irinel le zări toate ca fulgerul și se opri pe loc. Vedenia s'aplecă, rupse ce degete nespuse de subțiri și lungi firul de mărgăritărel, îl muie 'n fântânișă, îl duse la inimă și buze și înălțându-se ca o viță de vie, îl puse la icoană, chiar lângă al lui Irinel. Apoi cu ochii coborâți și cu mișcări mulcome, trecu pe dinaintea lui și se pierdu în cortul cel albastru.

Inel Irinel se trezi din vis, și cu pași de lunatic coborî la izvorul lui din vale. Acolo privi lung oglindea de cristal, căutând chipul Iconiței. Dar de astă dată el nu se ivi viu, tremurător și zămbitor ca în trecut.

El vedea acum altceva: o vedenie de zână, înfășurată în văluri albastre, cu ochii coborâți în jos.

Inel Irinel încrunță sprâncenele și se retrase în cortul său. Mulțimea mișună și forfoti ca un stup toată ziua și alina mai spre seară. Căci atunci când venea și împăratul cel nou și tânăr la icoană și mulțimea creștea, fiecare dorind să 'l vadă.

Când luna polei cu argint poiana și dinaintea cortului împă-

rătesc pălpăia focul, din cortul albastru se auzi un zvon de muzică dulce, dulce, cântată dintr'un instrument necunoscut și glasuri blânde de femei se împleteau și se resfirau în liniștea nopții, cu o minunată măiestrie. Melodia creștea, urca în șiraguri de mărgăle, pălpăia cu patimă câteva clipe, apoi cobora mulcom și se stingea, murind în suspine deabia auzite. Era o durere vie într'nsa, care părea că nu găsește alinare și cade obosită pe pragul desnădejdi fără ajutor.

Inel Irinel porunci să se stingă focul dinaintea cortului și curând totul se îmbracă în întunec și tăcere adâncă. Numai stelele ardeau ca veșnice candelă'n biserică nopții și vegheau asupra destinului cunoscute și necunoscute ale celor adormiți în poenița.

În două dimineți după oaltă Inel Irinel simți mireasma neînchipuit de dulce și turburătoare în spatele lui; sorbi cu ochii vedenia albastră înfășurată'n văluri' ascultă ascuns în cort, în răcoarea nopții, melodia minunată și se zvărcoli neadormit pe patul lui tare, până'n zori.

Dar când coborî la izvor, găsi acolo pe stăpâna cortului, aplecată acum ea deasupra oglinzii liniștite.

Inel Irinel pași spre dansa și cu toate că n'avusese de gând, o întrebă:

— Cine ești și de unde vii? Vedenia nu se ridică de jos, privi mai departe apa și cu glas scăzut răspunse:

— Sunt de departe și nume n'am.

Inel Irinel tăcu o clipă.

Și iar fără să vrea, limba i-o uă pe dinainte.

— Și ce lecuira cauți la fântâna cu icoană?

— Aceeași ca și Tine, fu răspunsul mulcom.

Ochii și fața nu se ridicară însă nici de astădată spre cel ce întreba.

— Durerea mea e nemărginită, duse mai departe firul vorbeii tânărul împărat și oftă din greu: eu mi-am pierdut logodnica!

— Și eu logodnicul... suflă glasul deasupra undelor adormite. Apoi vălul de azur coborî peste chipul ei și înălțându-se cu frăgezime de lujer se înclină și urcă domol costișa spre poiană.

Seara din cortul albastru femeile cântărețe ieșiră afară înșiruite'n cor, cu câte unelte toate în mâini, își cântară acum în fața tuturor cântecul trist și dulce.

De două, trei ori, suspine mocnite urcară și coborâră scara pieptului lui Inel Irinel. Ghinerearii și boierii, cari avuseseră și ei cândva o tinerețe, înțelegeau ce se petrece în sufletul stăpânului și șopteau:

— E tânăr, săracuțul și văduviu cu inima, de 7 ani.

Apoi se pierdeau și ei în aduceri aminte, ca într'o păclă vtorie, prin care treceau raze de aur.

Mia Cerna

Figurine literare bănățene

— Continuare din pag. 1-a —

tiva de a prezenta cercurilor literare și publicului pe acei cari merită ceva. Ori.. pe lângă aceștia, ce merită o atenție ca Mia Cerna, Gr. Bugărin, G. Popiți — dăm și de o droaie de debutanți și pescăruși literari ca M. Marian, V. Cărdu, D. Grozdan, P. Butan, A. Crin, C. și O. Savu, P. Belu, I. Mioc, M. Novac, L. Coman, Hanganu, L. Far, R. Fabian, I. Miuța etc., cari în mâna unui mediocru publicist de prin Lipova se vor mira și ei de săpuneala aromatică în „Antologia liricea bănățene”. Aviz editorilor și cititorilor din toate părțile țării! Că se vor ivi și excepții onorabile... să fie?

Într'un articol „Literatura mai nouă a Banatului” începe un scrutator oareșcare astfel: „Se aduce Banatului învinuirea, că după războiu n'a putut produce o literatură mai de seamă. Se spune că tot ceea ce s'a produs în în această privință a rămas la „periferia” literaturii. Această învinuire este puținel cam nedreaptă.

Il accentuăm și noi pe acest puținel, dar numai pe acest puținel fl are literatura actuală bănățeană în

configurația ei și îi facem atenție pe toți publiciștii, criticii, scrutatorii și scriitorii. Dar și pe... editorii și cititorii... ca să fie mai pretențioși!

Redacția.

RUGA

Doamne,
Adună-mi gândurile
Din sborul lor spre vise
'nfrățindu-le 'n cuvânt
Și ruga mea:
Prinos de solitar,
Pretă-o scara în cânt,
Doamne!

Gândul,
Scaldă-l în lumina ta divină
Ș'embracă-l ca o ramură cu flori
Ca să dăruiesc nemărginit Tale,
Din apus în răsărit de zori,
Gândul;

Liniște,
Revarsă-mi, Doamne 'n dar
Ca să slăvesc ogorul roditor;
Cuvântul meu în fiecare zi
Să 'nparfă tuturor:
Liniște.

George Negru

Citiți

Banatul

Literar

SCRIITORUL GABRIEL DRĂGAN

Moment muzical

*Pe iazul din arniști cu seara care cade,
De-o vară 'ntreagă cântă pe fiecare ram
Un cor nebun de păsări, ce picură'n tirade,
Un joc de simfonie, nocturn epitalam...*

*Se'naltă piruete de mlerie primadone
Cu ciripiri de flaut arzând de taină grea
Si blânde turturele, pe-un dâmb cu beladone,
Se'ndeamnă 'n alurare cu grânguri din vâlcea*

*Se 'ngână la răstoace pârâul cu el însuși...
In corobane șerpilor dorm negri 'ncolăciți...
Pe mal fâneafa 'n rouă își strânge în boabe plânsu-și,
De veghe-s numai umbre de tei îmbătrâniți...*

*Si când pe bolta clară făclii încep, să scape,
Să ardă în raze blonde luceferi mari și mici,
Tot lazul se aprinde cu luciul mat de ape,
De pare rupt din basme un câmp de licurici.*

Gabriel Drăgan

Elegie

*Stau singur in odaie la unsprezece seara.
In mână țin condeiul și gândurile-mi scriu.
Nu vreau compătimirea niciunui semen viu
Că vlefii mele'n lume i se topește ceara.*

*E un frig al bătrâneții, din tot ce-am vrut să știu,
Șerpuitor prin ore, prin liniște, ca fiara.
Trecutul mă desmiardă și-mi sfârște cu ghiara
De platnă, dorința și teama de pustiu.*

*O, dac'aș ști ce soartă m'așteaptă mâine'n drum!
O, dac'aș ști doar restul, măcar, trecutei zile
Și, peste vremuri, roada visărilor de-acum!*

*Ca mâine moartea-mi cade ca un sfârșit de vers
Și-or să mă doară cântul nespuse, nescrise file,
Și căl ce-mi străluciră și nu le voi fi mers.*

Ștefan Stănescu

Demisii cu duiumul la „Altarul Cărții“ Timișoara

Ne-a surprins faptul, că atâția membri mai vechi au plecat. Au rămas lăstunii... în arca ciobanilor literari S. Târbățiu și Gr. Bălțean. S. O. S. 1939! O confirmă și mai precis epigrama membrului emerit V. Poiană Năsturaș, fondator al societății figurinelor literare bănățene.

Lui M. Ar. Dan

*Verificând acum prezentul
Simt că ne blestemă titanii:
„Altarul“ l-ai ținut cu banii
Căci a lipsit la mulți
talentul.*

(Români de Vest No. 203)

Interiorizarea circulației impresiilor în poezie

Nu odată m'am oprit inaintea ideii, cum interiorizează poetul o senzație. Senzațiile primordiale sunt primele impresii, ce rezidă într'un suflet contemplativ. Ele parvin în ansamblulor căutându-și nucleul într'un suflet corespunzător cu fenomenele vieții sociale.

Impresiile sumare se afișează pe placa contemplației sub forma la inițială de sugestii comparative. Dacă asistăm de ex. la o înmormântare, fiecare își dă seama de ansamblul impresiilor. Ele circulă simultan cu privirile — spontan se declanșează dela scenă la scenă și aceste impresii fugare își află rezonanță în sentimentele adecuate situației. Cine le poate reține aceste impresii? Pe baza impresionistului evocă acestea primele reflexe, ele emană în mod vag ca la orice observator. La orice muritor apoi succit din ochi, de pe ochi, de pe buze, din urechi — iar la urmă din coloratura psihozei.

Poetul are deci vocațiunea de a le reține reflexele pe toată durata și cu toată intensitatea. Lucidității psihice îi poate induce fluxul absorpțiunii; ce nu absoarbe pe calea impresionismului intensiv și profund, nu va ajunge la maturitatea ideii. Senzațiile primordiale se cern ca niște fulgi mari de idei, alb străpung plătosa gândirii și rămân în cetatea ei, în palpația și intensitatea rezervelor — în ansamblul amintirilor, cumulatorul și generatorul propice. Cumulatorul nu e poetul cu mijloacele sale perceptive, ci psihoza sa independentă de raționament și scop. Pe calea raționamentului, circulă fluidul impresiilor și în valurile spumoase resimți aceea ce te domină. Observându-te sentimentul te va obseda simultan și ideea. Supra-stratul sentimentelor va formula în mod genetic succrescențele ideilor, cari se vor stratifica în straturi de resentiment și „pronunțament“.

Natural, că nu lucrurile cele mai mari la o astfel de înmormântare, exemplu citat, va afla evocațiunea adevărată. Poetul e un intermediu, cu o valoare intrinsecă, de o perspicacitate fină. razniată, însă și el e un sclav blând, al subconștientului său. Din subconștient circulă și mai intensiv ideile la conștient. Pe această scală se încrucșează dănsese în mod comparativ cu atâtea altele, similare și precedente. Câte înmormântări nu vede scriitorul și totuși nuanța stratificației impresiilor trebuie să fie atât de variată.

Căci în contraste și varietăți e menirea artei contemplative și realiste. Din penumbra amintirilor se reliefează pe un fond realist balustrada vieții. Impresiile au să fie reale, plastice — în ele residă oportunitatea de a prinde efluxul ideilor. Poetul e intermediu circulației acestora dela sensorial la sublimul artistic. Natural, că nu arta de a gândi și stratifica ideile în circulația lor e generatorul în arta poetică. Există o supra-luciditate a tentacolelor psihice în

diferite gradații dela subconștient.

Sensorialul e cumulatorul ce-l induce pe artist spre expresivitate. Din spontaneitatea unei străfulgerări ori a unei scene succinte rămân pe placa contemplativă a rațiunii artistice elementele cele mai propice ale artistului. Vivaieitatea și tensiunea îi mână pe unii imediat la acțiune, rafinamentul spontan stratifică ideile în ordinea lor și la moment auzi că în mijlocul circulației impresiilor artistul a conceput cu cele mai rudimentare gradații poezia intrusă în interiorul său și exteriorizată cu vădită elucubație din arsenalul apercipiunilor. Aceasta e poezia spontan improvizată, ce scapă sau lunecă în intervalul circulației impresiilor sensoriale.

Acestea nu solidifică și nu cristalizează ideea primordială. Căci artă nu putem considera orice acord, se sboară în rachetele sensoriale dela ureche la ureche. Poezia mai are o tendință ca artă: nu expresivitatea sonoră și captivantă e singurul mijloc și scopul intrinsec al poeziei — în expresivitate vom gusta fluidul voluptății, ce picură din orice cuvânt, pînă de suculență exuberantă; aceste suculențe nu se pot reda cu orice echivalent la întâmplare. Echivalentul calitativ trebuie cucerit cu cele mai fine fibre ale supralucidității. Natural că impresiile infiltrate pe calea spontaneității se reliefează la unii pe buze, ochi, urechi, etc.

Sonicitatea joacă un rol, din sonicitate trec impresiile în surdina sensorialului și de aici intruziunea trece mai departe în fondul psihic.

Ochiul perceptiv și recuperator scrutează, în irisul său se acumulează fondul, natural că tot, ce îi prezintă natura în bogățiile și de coloratură, va avea un efect sublim. Alt exemplu pentru circulația impresiilor: a vorbi cu un cerșitor.

Unde vom căuta sensorialul? Exteriorul său zdrențuros va fi sigur o parte imediată a resentimentului, cu descrierea zdrențelor n'am putea concepe însă poezia, dacă n'am purcede la intruziunea în fondul său psihic. Elementele: vocea sa puțin obișnuită, ahtiată după firimitura unei pâini; suspinul, oftatul, etc.

Urmărind gradațiile intruziunii vom ajunge la finalul acordurilor sale inferioare și vom constata că interiorizarea impresiilor noastre e partea II, mai puțin obișnuită, care se cucerește. Fluctuațiile atât de varii și intensitatea acestei impresii e incomensurabilă. De multe ori era atât de intensivă impresia, dacă treceam prin cerșitori, schilozi, răniți, etc. că fără să-mi dau seama, după o fugară impresie, însă care s'a intrus integrală în fondul meu psihic, fugeam și îmi întorceam privirile. Atât de colosal era efluxul impresiilor, încât mă rănea și nu puteau persevera în continuitatea lui Pentru mine a fost de ajuns, că le-am perceput impresiile cu o străfulgerare. Alt exemplu: tăcerea. Ce impresii radiază din tăcerea obsedantă a unei biserici, ruini, pustii, a unei nopți, etc.? Te obsedează ceva definit? De sigur că da. Tăcerea are substratul ei conturat, din interiorizarea impresiilor se conturează resentimentele și se stratifică în coloratura lor. Nu orice gradație de tăcere te predispune pentru acelaș nucleu de idei: tăcerea unei chilii izolate și a unei catedrale nu e de aceeaș intensitate. Tăcerea unei nopți adânci ori a unui codru e un potențial incomensurabil, are deci și tăcerea sublimul ei în gradații. Ideile perceptive și cumulate ale impresiilor vor reține sensorialul; să nu se creadă că sensorialul e unicul factor generator, sensorialul spontan și ideea spontană sunt factorii indivizibili și indisolubili unul de altul. Străfulgerând ideea, în ce e cuprins echivalentul și intențatarea după gradațiile ei de sensorial. Ideea ca raționament e găoacea, care ascunde în ea argintul viu, adică sentimentul. Căci în definitiv cuvintele unei limbi, componentele ideilor exprimă fiecare aceea ce căutăm. De exemplu: un verb oarecare a sfârșit. Imediat resare un verb sentimentul corespunzător și în el fluidul impresiei. Abstractismul ideii, care n'are un intermediu imediat, (impresia) va trebui să o caute și să o reconstruiască, căci fără reconstruirea ei, fie teoretică, n'ar putea purcede la o analiză de interiorizare și de aci la cohesiunea ideilor.

Lucian Costin.

C R O N I C A

† Avram Imbroane, marele tribun al Banatului a murit.

S'a săvârșit după lungi suferințe trupești și grele decepții sufletești încă unul din marii bărbați ai Banatului. După o viață sbuciumată și îndelung răbdătoare, închinată naționalismului și în special Banatului în cei mai grei ani de regenerare socială-culturală, dar mai presus cea politică-națională — pleacă dintre noi unul dintre marii Bănățeni.

Ca unuia ce a trecut rapid prin vânturile bănățenismului și ni-a acordat și nouă o mare atenție prin sprijinul său moral și material al revistei noastre îi vom păstra o veșnică și vie memorie.

Banatul Literar

O frumoasă manifestație a Frății Ortodoxe în Caransebeș.

Intr'una din Duminecile lunii Octombrie 1938 a avut loc adunarea generală „Frăției Ortodoxe” în sala festivă a liceului „Traian Doda”. Sub inimoasa conducere a președintelui Dr. Cornel Corneanu, s'au afirmat din nou principiile de consolidare ale ortodoxismului. Și mai ales biserica noastră are o absolută nevoie de o cimentare mult mai organică decât cea „fiiască” oficială dela agape și banchete. Până ce nu vor dispărea răutatea, reacredința și zavistia, nu ne putem organiza ca o unitate deplină în fața celorlalți, ce ne stau oblic în față, și cu sufletul amar de atâta răutate necreștină.

Solemnitatea sfințirii steagului străjeresc dela liceul „Traian Doda”.

În ziua de 8 Noembrie 1938, în cadrul festiv al tuturor autorităților locale, al școalelor și a unui numeros public s'a sfințit mândrul drapel al străjerilor în prezența comandantului regiunii profesor V. Popescu din Lugoj.

Vibrantul discurs al directorului Matei Armaș, decorat recent cu „Răsplata Muncii” cl. I pentru construcții, a impresionat profund.

După serbare toate autoritățile au plecat la o agapă la Cercul Militar, unde P. S. Sa Episcopul Dr. Lăzărescu și d-nul Colonel N. Pătruțoiu, comandantul regimentului grăniceresc au rostit impulsiv cuvântările ocazionale de regenerare sufletească.

In atenția Ministerului de Externe.

Dela instalarea Ungariei în teritoriile luate dela Cehoslovacia întreaga regiune de Vest e asaltată la radio de batjocurile Ungurilor la adresa Românilor.

Pentru a reglementa difuziunea radiofonică între aceste două state, rugăm intervenția urgentă a ministerului nostru de externe.

Și mai rugăm: o mai mare atenție față de presa noastră de Vest din partea ziarului „România”, care întreține pescăruși literari (redactorași) fără nici o educație literară, ce nu știu a analiza măcar o propoziție.

CĂRȚI

G. Tutoveanu: „Sonete”, editura „Bucovina” I. E. Toroniș București.

Ni-a sosit proaspăt din teascurile tipografiei ultimul volum de versuri al poetului moldovean G. Tutoveanu, care întrec în tehnică pe toate cele anterioare. Versul său sonor place mult iubitorilor de poezie:

„De ce să mori acum, când
cine știe
Ce farmec nou, ce dor, ce ne-
bunie
Vor mai pluti pe clocotul vieții
Ca 'n vremea de visări a tine-
reții”

Ne mărginim a cita numai aceste versuri pentru a lămurii pe cetitor, cât de suave sunt aceste sonete.

Emil Botta: „Trântorul”. În colecția „Nuvelistii vremii” editată de revista „Vremea” de sub conducerea fraților Vladimir și Constantin Donescu a apărut primul volum de proză al poetului-actor Emil Botta, la urea anului trecut de Fundațiile regale cu volumul de versuri „Intunecatul April”.

Făcând parte din generația tinerilor scriitori Emil Botta ne-a dăruit cu acest prim volum de proză o perlă din talentul său de actor. Sunt în acest volum câteva nuvele — fantastice ca formă și fond răsărite parcă din culisele teatrului. Așteptăm și al treilea volum pentru a ne clarifica mai bine talentul tânărului scriitor Emil Botta.

Gabriel Drăgan: „Trofee de Aur” poezii 1923-1936.

În editura „Cugetarea” în București a apărut anul trecut primul volum de versuri al d-lui profesor Gabriel Drăgan intitulat „Trofee de Aur”. Naționalist infocat autorul e nu numai poet ci și un eseist de frunte în publicistica românească.

„Trofee de Aur” ne-au plăcut mult și regretăm că abia la un an după apariție, putem spune cuvinte frumoase și sincere despre suavitățile versurilor d-lui Gabriel Drăgan, ce te sustrag atât de mult, că nu lași volumul din mână, până ce nu l-ai savurat până la ultimul vers. Ne mărginim a cita numai două strofe, din două poezii diferite:

„Să vii cu mine 'n țara mea
de basme,
Să-ți împletesc în părul cu
cosițe,
Lalele, crini și maci de câmp
în rouă
Pe pajiști de trifoi și romanițe...
(Invltatle în țara mea)

și alta:
„Când cocoșii vor cânta a treia
oară
Și pe cer o să se arate o geană
sură,
Tu să vii în fundul viei, sus, la
paltini,
Unde 'n taină eu te-aștept cu
cu dor pe gură...
(Pastorală)

Mia Cerna: *Inel-Irnel și Domnița Iconiță*, poveste. În editura regionalei Bănățene „Astra” din Timișoara a apărut de cu-

rând ultimul volum de proză al fecunde scriitoare Mia Cerna. Până mai anii trecuți d-sa ne obișnuise cu versuri tradiționaliste, fiind una din cele mai de seamă poete în lumea feminină. Și ori de câte ori întâlnesc numele d-nei Mia Cerna, nu pot, să nu mă gândesc la unele versuri din volumul „Caer de tubire”, unele bucurându-se de reale succese, publicate chiar și în revista noastră.

Anul trecut poeta Mia Cerna a dat la iveală tipărindu-l în bune condiții alt volum de povești «Bătălia împăratului Frunză-Verde» despre care am scris în aceste coloane cuvinte de laudă. Și cu atât mai mult, despre noul volum de povești „Inel-Irnel și Domnița Iconiță” suntem îndreptățiți a-l egala cu poveștile lui Creangă și Ispirescu. Iată un mic fragment din basmul „Povestea inimii mică”:

A fost odată... A fost? De bună seamă c'a fost, căci de n'ar fi fost nu s'ar povesti... Culeasă din oglinda vremurilor bătrâne, povestea stăruie 'n noi ca mirosul de gutui, după ce ai mâncat felia aromitoare... Soarele dragostei noastre pentru trecutul îndepărtat o părguie, lacrimile noastre o stropesc și când a devenit grea și plină ca o rodie și sufletul n'o mai poate purta singur, o împărțăm cuiva mai multora... tuturor...

Ne oprim aci, sfătuiră iubitorii de „basme minunate” să și procure pe „Inel-Irnel și Domnița Iconiță”.

Pimen Constantinescu: *Limba și literatura italiană la Sibiu*. Editura „Sibiul” Sibiu.

Ni-a sosit la redacție o broșură de 24 pagini a profesorului de limba italiană din Sibiu, Pimen Constantinescu. Până mai anii trecuți P. C. a fost bibliotecar la Facultatea de Litere și Filozofie, secția italiană din București și profesor la liceul „Gh. Șincai”. În broșura de față d-sa ne descrie istoricul limbii italiene în orașul Sibiu, reușind să ne lămurească pe deplin intențiile ce a avut și le are, nu numai ca profesor, ci și ca literat în domeniul studierii limbii italiene.

Gheorghe Lică-Olt

REVISTE

Munții Apuseni, an. I, Nr. 1, Septembrie 1938.

Incepem părerile noastre despre reviste cu una din cele mai tinere, sosită odată cu primii fiori ai toamnei. Munții Apuseni e o revistă literară lunară, căreia îi urăm buni auguri, mai cu seamă că e condusă de tineri cu mult avânt sufletesc. Apare la Alba-Iulia și e redactată prin: Virgil Carianopol, Ovid Caledoni, V. Oprescu Spineni (care scrie și la revista „Șfarmă Piatră”, tot poezii bune), Ion Tolescu-Văleni, Ovid Caledoni cu poezii. Proza prin: profesor Ion Codrea, Iordache Răducu, Em. Cobzalău etc. Estetica și critica bine îngrijite.

Timocul, an. V, nr. 7-8 Sept. Oct. 1938. E o revistă de luptă național-culturală și apare sub conducerea comitetului Societății culturale „Timoc” a Românilor din valea Timocului și dreapta Dunării. Redacția și Administrația în București. Ultimul număr e închinat regretatei Regina Maria.

Literatura, an. I, nr. 8, Oct. 1938. Revista „Muguri Literari” de sub direcția d-lui Iordache Răducu, nu știu cărei cauze a suferit o metamorfoză, transformându-se în revista „Literatura”. Colaboratorii au rămas aceiași, toți din tânăra generație: Vințilă Horia, Ovid Caledoni, Ion Șugarin, V. Carianopol ș. a.

Și sub noua denumire o dorim tot așa cum a fost la început.

Luceafărul Literar, an. XI, Nr. 10. Octombrie 1933.

E revista cercului căminului cultural „Luceafărul” și e condusă de tânărul scriitor Nicolae Graur. Deși numai de o șchioapă Nicușor Graur (nu cel dela Adevărul) muncește zi și noapte, fără preget, reușind să înființeze o editură proprie, botezând-o

Editura „Noastră”, unde editează și încurajează pe tinerii debutanți.

România Eroică, an. II, nr. 6. Octombrie 1938, revistă pentru promovarea românismului. Una dintre cele mai frunțose reviste din Ardeal e și revista „România Eroică” ce apare la Cluj sub direcția eruditului ziarist și om de litere Ion Colfescu-Delaturda.

Ultimul număr aduce colaborarea d-lor Dr. Ilie Dăjanu, Alexandrina Gr. Cantacuzino, Octavian Ludu și alții. Ne-a plăcut mult articolul d-lui director al revistei „Atențiune la hotare”, articol prilejuit de plecarea d-lui Nichifor Crainic dela „Porunca Vremii”, a cărui plecare o regretăm și noi cei strănsi în jurul „Banatului Literar”.

Drum, an. IV, nr. 2-3. Octombrie 1938.

Drum este organul literar, artistic și cultural al grupării tinerilor publiciști teleormăneni. Redactor: N. Udrea. Numărul de față e închinat lui Octavian Goga și cuprinde condeiele multor tineri, însuflețiți de mult elan.

Gheorghe Lică-Olt

OTOKAR BREZINA:

De-asupra focurilor vii și peste ape...

De-asupra focurilor vii și peste ape,
De-asupra ierburilor înfrățite'n soare,
Între tainele pământului și lumilor ce-i stau aproape
Spre-a-i da viață'n larg tremurătoare;
De-asupra negrelor prăpăstii fără fund,
Plutesc în sbor nădejile vieții noastre
Intr'o veșnică și neasemuită primăvară.
Printre mii de surioare 'n pulbere de astre,
Desfășoară parcă'n goană când s'ascund
Vraja ntunecată-a 'nvăluirilor de aripi străvezii.
In neostoita luptă a iubirilor târzii,
Ca un sbor cernit de păsări, către sară.

Printre flăcările 'n veci nepotolite,
Își fac cuiburi cum și-ar face printre flori;
Urcă'n zări țipând, prin sita neagră a puzderiei de nori,
Ocolind vrășmașul mut în săgetări pripite;
In căușul mânilor împreunate'n semn de rugăciune,
In potirul crinilor găteliului femeii,
Se ascund de spaimă, când își pune
In văzduh negru fulgerul cerceii.
De umblet obosite, se odihnesc pe 'ngrămădiri de stele,
Ca rândunelele ce'n sbor s'așează pe-un catarg,
Și câte au aripi mai pline de lumină dintre ele,
Își fac în grabă cuiburile 'n larg,
Sub strașina de aur a templului Tău fără-asemuire.
Cântarea nouă-a sfinților învingători
Ajunge până la ele, vie, prin ferestre de cleștar,
Și când, cu-adânci păreri de rau, neturburata lor ivire
Se leagă de pământ, cântarea, vuiet răsărit în zori,
Își leagă ecoul în văzduh, domol și rar.
Clădind altarul și sculptând
Marmura, când vuiet de ciocane crește'n jur,
Noi le-auzim cântarea'n unde susurând,
Ne 'nchipuit de tainic coborâtă din azur:
Blândețe-a veșnicului ritm, din care
Sorb de-o potrivă din izvorul vieții
Și trandafiri și stele'n larguri călătoare,
Inimi și mări,
Alcătuire-a lumilor și legănări
De raze 'n marea de lumină-a dimineții;
Unde văzduhului necercetat,
Crescând necontenit, ca apele ce bat
In coapsele corăbiei misterioase, care
Ne va răpi odată sufletul departe de pământ,
In ziua când suspinul nostru cel mai sfânt,
Îi va umfla neobosita pânză'n zare.

Trad. de Al. Iacobescu